

Stamping out

Wordt eradicatie van epidemieën bij huisdieren in de toekomst onmogelijk?

L. Devriese, J. De Smet

Museumcollectie Diergeneeskundig Verleden Merelbeke. UGent, Faculteit Diergeneeskunde, Salisburylaan 133, B9820 Merelbeke

Met de verspreiding van het Engels als overheersende wetenschappelijke taal, ook in de veterinaire literatuur, kwam bij ons de voorheen onbekende term *stamping out* in omloop. Daarmee bedoelt men het tot staan brengen en uitroeien van erge epidemieën bij dieren door maatregelen te promoten of te verplichten, die vergelijkbaar zijn met de aanpak van heide- en bosbranden. Dit laatste houdt in dat men probeert beginnende kleine vuurhaardjes, door opspattende en opwaaiende gensters verspreid, zo snel mogelijk te doven door ze meteen in de grond te stampen of er aarde over te gooien om het contact met zuurstof te verhinderen. Letterlijk ‘uitstampen’ dus.

Bij zo’n brand probeert men eerst en vooral een strook rond de haard kaal te slaan of mechanisch te ontbloten. Dit is vergelijkbaar met de welbekende schutkringen (sanitaire kordons) ingesteld rond bijvoorbeeld haarden van mond- en klauwzeer of varkenspest. De praktijk ontstond in de jaren 1700 toen de runderpest tot driemaal toe West-Europa teisterde. Vanaf het begin werd deze fatale ziekte systematisch aangepakt door de overheid die de nodige druk kon uitoefenen, kon sanctioneren en de geleden schade gedeeltelijk of geheel vergoeden. Dit laatste was zeker niet het minst belangrijke aspect van de aanpak. Het verhinderde dat men nieuw ontstane haarden zou proberen weg te moffelen en zorgde voor enige goodwill tegenover de overheidsmaatregelen.

Een dergelijke campagne was altijd al een hachelijke zaak. Het verplicht afmaken van gezonde dieren in infectiehaarden riep en roept weerstand op, ook bij veehouders en bij mensen vertrouwd met slachthuizen en beenhouwerijen. Het spectaculaire karakter van het gebeuren, met onder meer het verbranden van grote hopen kadavers van afgemaakte dieren, zoals dat enkele jaren geleden bij mond-en-klauwzeer (MKZ) het geval was, heeft tot gevolg dat *stamping out* snel en sterk gemediatiseerd wordt. Sommige TV-beelden staan onuitwisbaar gebrand in het visueel geheugen van mensen die dit zagen.

Tot voor enkele jaren werden uitroeiingscampagnes nog goed aanvaard door het grote publiek. Ze waren nu eenmaal nodig om erger te voorkomen. Maar die houding verandert. In een in het VDT al eerder aangehaald Nederlands onderzoek (Haalboom, 2022, verschenen in *Argos* nr. 66, p. 197-205) werd de publieke perceptie van de aanpak van MKZ in 1961-1962 vergeleken met wat er circa twintig jaar later gebeurde. In de jaren 1960 werd de bevolking weinig verontrust en MKZ kwam amper in de pers, maar de maatschappelijke houding wijzigde snel en sterk. In 2001 kwam er massale kritiek op de maatregelen. Zowat iedereen ging er zich mee bemoeien. De media stelden zich kritisch op. Dierenwelzijn begon zwaar te wegen. Boeren en ‘groenen’ protesteerden eendrachtig tegen *stamping out* van gezonde dieren. Hoewel er een goed vaccin was, hield de Europese Unie zich, onder druk van een paar landen die er economisch voordeel in zagen, aan een strikt non-vaccinatiebeleid, met *stamping out* om de export niet te bemoeilijken.

De in snel tempo evoluerende massificatie van de veeteelt tot op nooit geziene schaal vergemakkelijkt de zaken er niet op. In discussies daarover valt op dat de waarschijnlijkheid nooit ter tafel komt dat er wel eens grote tot zeer grote slachtvergoedingen zullen moeten uitbetaald worden. De optie dergelijke kosten op de gemeenschap af te wentelen, zal op steeds meer weerstand stuiten. De afkeer van dierlijke producten in de dagelijkse voeding kan er alleen maar sterker door verspreiden. Dierenliefde (liefde van mensen voor welbepaalde dieren) laat zich niet gemakkelijk rationaliseren.

Uiteraard zullen de situaties verschillen per ziekte en per diersoort. Wanneer er bijvoorbeeld de mogelijkheid bestaat een bepaalde infectie te voorkomen door vaccinatie en dit niet gebeurt om de kosten te drukken of om de export niet in gevaar te brengen, zal het publiek de overheid ter verantwoording roepen. Bij de hedendaagse overproductie geldt het argument evenmin dat het volk in de eerste plaats moet gevoed worden.